

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 16, Praha 1, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 3. 2010, č. j. 806/10, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 12. 2011, č. j. 6 A 92/2010 - 34,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce jako stěžovatel brojí včas podanou kasační stížností proti v záhlaví uvedenému usnesení Městského soudu v Praze, kterým bylo rozhodnuto, že se žalobci nepřiznává osvobození od soudních poplatků.

Městský soud své rozhodnutí odůvodnil tím, že žalobce sice doložil, že jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků, avšak žalobce zneužil institutu osvobození od soudních poplatků, a to jednak svým obstrukčním procesním postupem, jednak tím, že napadl žalobou rozhodnutí, jímž mu žalovaný k jeho žádosti určil konkrétního advokáta k zastupování v konkrétním soudním řízení. Námitky proti napadenému rozhodnutí pak byly v podstatě nesouhlasem s podmínkami, které pro poskytování právních služeb určeným advokátem stanoví samotný zákon. V posuzovaném případě žalovaný žalobci plně vyhověl: kladně rozhodl o jeho žádostech o určení advokáta a stanovil, že advokát bude poskytovat právní služby bez nároku na odměnu.

Usnesení Městského soudu v Praze napadl stěžovatel kasační stížností. V ní uvádí, že jej městský soud osočuje. Soud ve svém rozhodnutí navíc neměl vycházet z dřívější judikatury,

nebot' není přípustné odůvodnit soudní rozhodnutí jiným soudním rozhodnutím, ale pouze právní normou. Z těchto stručných důvodů navrhuje kasaci napadeného usnesení.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „s. ř. s.“), přípustná. Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené usnesení Městského soudu v Praze v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán jejím rozsahem a uplatněnými stížnostními důvody. Nejvyšší správní soud konstatuje, že napadené rozhodnutí přezkoumá z kasačního důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., ačkoli sám stěžovatel své námitky blíže nepodřazuje pod některý ze zákonem stanovených důvodů. Nejvyšší správní soud totiž dle své konstantní judikatury vychází z toho, že *„pokud ze znění kasační stížnosti vyplývají důvody seznamitelné a podřaditelné pod zákonné kasační důvody, není rozhodující, že stěžovatel své důvody nepodřadí jednotlivým zákonným ustanovením, či tak učiní nepřesně.“* (rozsudek ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS). Nejvyšší správní soud neshledal vady, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Při posuzování přípustnosti kasační stížnosti a zkoumání podmínek řízení Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem. Osvobození od soudních poplatků i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje i právo na bezplatné zastoupení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí (usnesení), jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému. Trvání na těchto podmínkách, vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení, by vedlo k popření cíle, který účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, dostupný na www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud tedy přistoupil k věcnému přezkoumání kasační stížnosti a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Soud zjistil, že kasační stížnost byla podána u městského soudu dne 28. 12. 2011. Vzhledem k tomu, že nebyla po dobu více než deseti měsíců předložena Nejvyššímu správnímu soudu, podal stěžovatel návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu, který městskému soudu došel dne 8. 11. 2012. Městský soud po podání návrhu obratem předložil spis s kasační stížností zdejšímu soudu, jemuž došel dne 14. 11. 2012.

Podle §174a odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), platí, že soud, vůči němuž jsou namítány průtahy v řízení, postoupí do 5 pracovních dnů ode dne doručení návrh na určení lhůty se svým vyjádřením soudu příslušnému o návrhu rozhodnout; o svém postupu soud navrhovatele informuje. To neplatí, pokud soud provede do 30 dnů ode dne doručení návrhu všechny procesní úkony, u nichž podle navrhovatele dochází k prodlení; v takovém případě se k návrhu dále nepřihlíží, ledaže navrhovatel výslovně ve lhůtě 3 dnů ode dne, kdy se o provedení úkonů dozví, prohlásí, že na návrhu trvá.

Vzhledem k tomu, že městský soud provedl ve stanovené lhůtě všechny požadované úkony (předložení věci) a vzhledem k tomu, že stěžovatel neprohlásil, že na návrhu trvá (o předložení věci se dozvěděl nejpozději tehdy, když mu bylo doručeno poučení o složení senátu dne 3. 12. 2012), není třeba o takovém návrhu rozhodovat.

Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je zařazen v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z dikce tohoto ustanovení především vyplývá, že účastník může být osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Má-li být žadatel osvobozen od placení poplatku úplně, musí navíc nastat zvláště závažné důvody. V daném případě stěžovatel požádal o osvobození od soudních poplatků (jak plyne z předchozího rozhodnutí Nejvyššího správního soudu v dané věci ze dne 21. 7. 2011, č. j. 2 As 83/2011 - 23), tím je splněn první předpoklad. Z napadeného rozhodnutí městského soudu vyplývá, že městský soud dospěl k závěru, že i třetí předpoklad, tedy doložení nedostatku prostředků, byl v případě žalobce naplněn.

V posuzovaném případě stěžovatel svou žalobou vůbec nebrojí proti výroku napadeného rozhodnutí, kterým bylo stěžovateli v plném rozsahu vyhověno, neboť mu byl ustanoven k bezplatnému právnímu zastoupení advokát. Stěžovatel se pouze brání proti upřesňujícímu vysvětlení a zákonným citacím o jednotlivých aspektech zastupování ustanoveným advokátem.

Městský soud takovýto postup stěžovatele vyhodnotil jako zneužití práva. Stěžovatel totiž v tomto případě jako v desítkách jiných napadá žalobou rozhodnutí, jímž mu bylo vyhověno (byl mu ustanoven advokát). Učinil tak přesto, že znal ustálenou rozhodovací činnost ve vlastních věcech, z níž plyne, že takové žaloby nemohou být úspěšné.

Je třeba vyjít z toho, že mimo shora citovaného ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. se dílčím způsobem aplikuje rovněž ustanovení § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), za použití ustanovení § 64 s. ř. s., podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. Žadatel je přitom povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své majetkové a sociální poměry. Citované ustanovení o. s. ř. pamatuje rovněž na situace, kdy uplatňování nebo bránění práva před soudem nese znaky svévole. K podmínkám, za nichž soud může žadateli upřít dobrodiní osvobození od soudního poplatku v kontextu uvedených právních úprav, zaujal již názor i Nejvyšší správní soud, a to v rozsudku ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, v němž uvedl: *„Nejvyšší správní soud předně uvádí, že zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážít konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 o. s. ř. výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepřiznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým městský soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu.“*

Ve vztahu ke konkrétnímu případu musí Nejvyšší správní soud konstatovat, že Městský soud v Praze se dostatečným způsobem zabýval osobou stěžovatele a jeho procesní činností v předmětném řízení i v dalších řízeních vedených před tímto soudem. Městský soud také správně posuzoval, zda došlo ke zneužití práva v tomto konkrétním posuzovaném případě, a nevyšel pouze ze samotné skutečnosti, že stěžovatel vede mnoho sporů. V odůvodnění

rozhodnutí městského soudu jsou popsány stěžovatelovy obstrukce v různých případech vedených před tamním soudem a jsou srovnány s případem projednávaným (zejm. s. 2-3 napadeného usnesení).

V tomto případě (obdobně jako v množství dalších sporů vedených stěžovatelem před správními soudy) stěžovatel požaduje zrušení výše uvedeného aktu žalovaného, který se týká určení advokáta stěžovateli. Spor vychází ze žádosti o bezplatnou právní službu ve smyslu § 18 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, přičemž jeho průběh je v důsledku přístupu stěžovatele v ostatních jeho sporech tohoto charakteru stereotypně předvídatelný – stěžovatel požádá žalovaného o určení advokáta, ten mu advokáta v některých případech určí, nicméně stěžovatel není ochoten přistoupit na podmínky stanovené v rozhodnutí, případně s advokátem nespolupracuje či jej uráží. Stěžovatel následně brojí proti rozhodnutí žalovaného žalobou, přičemž samotné soudní řízení je provázáno pro stěžovatele typickým přístupem.

Nejvyšší správní soud také odkazuje na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, kde je uvedeno: „*V této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) - srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo náleží Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08.*“

Mají-li soudní poplatky zajistit výše uvedenou regulační funkci, musí soudy kromě majetkové situace účastníka řízení zohlednit i další okolnosti případu, např. v podobě procesního postupu daného účastníka v předmětném řízení, případně v dalších jím vedených řízeních před tímto soudem. Jak bylo shora uvedeno, Nejvyšší správní soud již vyslovil, že součástí posouzení specifických okolností žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuálních poměrů žadatele je také úvaha, zda tento žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem (viz uvedený rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91). Jakýkoli jiný závěr by byl v rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení mohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu i za okolností, jež svědčí o svévoli či šikanóznímu výkonu práva anebo ústíci *a priori* do neúspěšnosti návrhu.

Na základě uvedených skutečností dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že v daném případě stěžovatel své právo uplatňuje zjevně šikanózním způsobem, svévolně a účelově, soudí se nikoli se snahou o meritorní řešení sporu, nýbrž pro samotné vedení sporu. Za takové situace nelze stěžovateli přiznat osvobození od soudních poplatků. Závěrem zdejší soud poukazuje i na závěry rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Salontaji - Drobnjak proti Srbsku ze dne 13. 10. 2009, stížnost č. 36500/05. Zde je uvedeno, že osvobození od soudních poplatků nemusí být účastník vytvářející velké množství kverulatočních soudních případů, aniž by to bylo v jeho zájmu. Pak v konkrétním odůvodněném případě může převýšit zájem státu na ochraně před kverulantstvím. Zdejší soud se proto ztotožňuje i s tím, co městský soud uvedl nad rámec svého rozhodnutí, tedy, že stěžovatel postupuje způsobem, který lze označit jako zneužití práva.

Nejvyšší správní soud se tedy ztotožňuje se závěrem městského soudu, že neustálé podávání žalob ve věcech, které *a priori* nemohou být úspěšné, vede postupem času k tomu, že takový postup je možno charakterizovat jako zneužití práva. Navíc důvodem pro to, aby osvobození od soudních poplatků dle § 36 odst. 3 s. ř. s. nebylo přiznáno, je již jen sám fakt,

že podaná žaloba zjevně nemůže být úspěšná, neboť napadá rozhodnutí, jímž bylo věcně stěžovateli v plném rozsahu vyhověno. Dále je stěžovatelova žaloba zjevně nedůvodná, neboť nenapadá konkrétní zásah do jeho (veřejného subjektivního) práva, avšak pouze text upozornění na zákonnou úpravu v oblasti poskytování advokátních služeb.

Městský soud také rozhodl správně, pokud poukázal na dřívější rozhodovací činnost zdejšího soudu vztahující se k obdobnému případu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 As 91/2011). Judikatura sice nemá normativní charakter, ale je významným argumentačním instrumentem při rozhodování obdobných případů. Poukaz městského soudu na citovanou judikaturu soudu zdejšího tak je nejen případný, ale i žádoucí. Je to totiž právě Nejvyšší správní soud, který je zákonem povolán ke sjednocování judikatury správních soudů (§ 12 odst. 1 s. ř. s.). Ze shora uvedeného rozsudku ostatně kasační soud vyšel i při úvaze nad nyní posuzovanou kasační stížností.

Z výše uvedených důvodů tedy dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že napadené usnesení Městského soudu v Praze netrpí nezákonností ani jinou namítanou vadou, a proto kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona. Žalovaný měl ve věci úspěch, nevznikly mu však náklady řízení o kasační stížnosti přesahující rámec jeho běžné činnosti, proto mu soud právo na náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. prosince 2012

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu